

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos Vyriausybės
2013 m. lapkričio 5 d. nutarimu Nr. 1025
(2022 m. d. nutarimo Nr.
redakcija)

KULTŪROS PAVELDO OBJEKTŲ IR VIETOVŲ APSAUGOS ZONŲ NUSTATYMO TAISYKLĖS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Kultūros paveldo objektų ir vietovių apsaugos zonų nustatymo taisyklės (toliau – Taisyklės) reglamentuoja valstybės ar savivaldybių skelbiamų saugomais ar saugomų kultūros paveldo objektų (toliau – kultūros paveldo objektai) ir kultūros paveldo vietovių apsaugos zonų apibrėžimo ir nustatymo principus, kultūros paveldo objektų ir vietovių apsaugos zonų (jų pozonių) ribų žymėjimą Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos ir savivaldybių sudarytų nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybų (toliau – vertinimo tarybos) aktuose, nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentuose (toliau – specialieji planai) ir kituose teritorijų planavimo dokumentuose. Paveldosaugos reikalavimai kultūros paveldo objektų ir vietovių apsaugos zonose nustatomi Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo 22 straipsnio 2 dalyje nurodytuose dokumentuose.

2. Taisyklės nereglamentuoja kultūros paveldo vietovių apsaugai steigiamų ar įsteigtų istorinių nacionalinių parkų, istorinių regioninių parkų, kultūrinių rezervatų (rezervatų-muziejų), kultūrinių draustinių buferinių apsaugos zonų nustatymo ir šių zonų ribų žymėjimo teritorijų planavimo dokumentuose.

3. Kultūros paveldo objektų apsaugos zonų (jų pozonių) ribos apibrėžiamos vertinimo tarybų aktuose.

4. Vertinimo tarybų aktuose apibrėžtų kultūros paveldo objektų apsaugos zonų (jų pozonių) ribos nustatomos teisės akte, kuriuo kultūros paveldo objektai skelbiami saugomais.

5. Kultūros paveldo vietovių ir kultūros ministro ir aplinkos ministro tvirtinamose specialiųjų planų rengimo taisyklėse nurodytų kompleksinių kultūros paveldo objektų apsaugos zonos (jų pozoniai) nustatomos specialiuosiuose planuose.

6. Vertinimo tarybų aktų projektai rengiami Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo nustatyta tvarka. Specialieji planai rengiami Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo, Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo ir specialiųjų planų rengimo taisyklių nustatyta tvarka.

7. Taisyklės privalomos vertinimo tarybų aktų projektų ir specialiųjų planų rengimo organizatoriams, vertinimo tarybų aktų projektų ir specialiųjų planų rengėjams, specialiųjų planų sprendinius derinančioms, valstybinę teritorijų planavimo priežiūrą vykdančioms, vertinimo tarybų aktus ir specialiuosius planus tvirtinančioms institucijoms, taip pat kitiems fiziniams ir juridiniams asmenims, dalyvaujantiems vertinimo tarybų aktų projektų ir teritorijų planavimo dokumentų projektų rengimo procese ir procedūrose.

8. Taisyklėse vartojamos sąvokos apibrėžtos Teritorijų planavimo įstatyme, Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatyme, Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatyme, Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatyme.

II SKYRIUS KULTŪROS PAVELDO OBJEKTŲ IR VIETOVŲ APSAUGOS ZONŲ APIBRĖŽIMO, NUSTATYMO IR ŽYMĖJIMO PRINCIPAI

9. Kultūros paveldo objektų ir vietovių apsaugos zonos gali turėti kurį nors vieną pozonį arba abu skirtingo apsaugos ir naudojimo režimo pozonius: apsaugos nuo fizinio poveikio pozonį ir (ar) vizualinės apsaugos pozonį.

10. Rengiant vertinimo tarybos akto projektą arba specialiojo plano projektą kiekvienu konkrečiu atveju, įvertinus veiklą, kuri žemės sklypuose ar jų dalyse, esančiuose už kultūros paveldo objekto ar vietovės teritorijos, fiziškai pakenktų kultūros paveldo objekto ar vietovės vertingosioms savybėms ar trukdytų apžvelgti kultūros paveldo objektą ar vietovės panoramas, perspektyvas, dominantes ir siluetus, pažymėtus vertinimo tarybų aktų projektuose, kultūros paveldo objektų ir vietovių apsaugos zonų ribos apibrėžiamos kiekvienam kultūros paveldo objektui arba nustatomos kultūros paveldo vietai individualiai.

11. Nekilnojamosios kultūros vertybės tyrimų (toliau – tyrimai) duomenimis pagrįstos kultūros paveldo objektų ir vietovių apsaugos zonų ir jų pozonių ribos pagal galimybes sutapatinamos su arčiausiai esančių žemės sklypų, miško kvartalų ir kitomis teritorijų planavimo dokumentuose nustatytomis ribomis, dirbtinių elementų ribomis (tvenkinių, kanalų krantais, užtvankų, kelių, gatvių, geležinkelio ar kitų pylimų, iškasų pakraščiais, miško kvartalų proskynomis, elektros linijomis ar jų apsaugos zonų ribomis ir panašiai) ir natūraliomis gamtinių elementų ribomis (upių, ežerų, pelkių krantais, griovų, raguvų dugnais ar šlaitų keteromis, miškų ar želdynų pakraščiais ir panašiai), neviršijant dydžių, nurodytų Taisyklių 13–16 punktuose.

12. Jeigu gretimų kultūros paveldo objektų ir vietovių planuojamos apsaugos zonos ribojasi arba persidengia, gali būti nustatoma bendra šių objektų ar vietovių apsaugos zona su bendrais apsaugos nuo fizinio poveikio ir vizualinės apsaugos pozoniais. Pasikeitus tokių kultūros paveldo objektų ar vietovių teritorijų riboms, ar bent vienam iš jų netekus teisinės apsaugos, turi būti atitinkamai koreguojamos bendros apsaugos zonos ir (ar) jos pozonių ribos.

13. Atsižvelgiant į kultūros paveldo objektų (išskyrus kultūros paveldo objektus – statinius, kurių apsaugos nuo fizinio poveikio pozoniai nustatomi vadovaujantis Taisyklių 13 punktu) rūšį ir veiklą, kuri žemės sklypuose ar jų dalyse, esančiuose už kultūros paveldo objekto teritorijos, fiziškai pakenktų kultūros paveldo objekto vertingosioms savybėms, nuo šių objektų teritorijų ribų nustatomi tokie apsaugos nuo fizinio poveikio pozoniai:

13.1. archeologinio, povandeninio, istorinio, mitologinio, kultūrinės raiškos, memorialinio, sakralinio, etnokultūrinio, architektūrinio, istorinių želdynų vertingųjų savybių pobūdžio kultūros paveldo objektams – iki 50 metrų pločio; archeologinio pobūdžio objektams, kurių tikslų ribų nustatyti neįmanoma remiantis tyrimų duomenimis, – iki 100 metrų pločio nuo vertinimo tarybos apibrėžtos tokio kultūros paveldo objekto teritorijos ribos;

13.2. dailės ir nedideliems (iki 500 kv. metrų) istorinio vertingųjų savybių pobūdžio rūšies objektams ir ne kapinėse esantiems vieno ar kelių žmonių kapams, kapais laikomoms palaikų užkasimo arba žmonių žudynių vietoms – iki 10 metrų pločio.

14. Kultūros paveldo objektams – statiniams apsaugoti nuo veiklos, kuri žemės sklypuose ar jų dalyse, esančiuose už kultūros paveldo objekto teritorijos, fiziškai pakenktų jų vertingosioms savybėms, įvertinus šių statinių duomenis (aukštį, pamatų gylį, konstrukcijų medžiagas, konstrukcijų fizinę būklę, grunto savybes, teritorijos reljefo savybes, hidrografiją ir šių kultūros paveldo statinių nuotolį nuo jų teritorijų ribų), nustatomi tokie apsaugos nuo fizinio poveikio pozoniai:

14.1. pavieniams kultūros paveldo objektams – statiniams – ne didesni už jų aukštį, skaičiuojant atstumą nuo statinių išorinių sienų paviršiaus; kai taip apskaičiuotos apsaugos nuo fizinio poveikio pozonių ribos visiškai patenka į tokių kultūros paveldo objektų teritorijas, šie pozoniai nenustatomi;

14.2. kultūros paveldo objektams – inžineriniams statiniams – tokio pločio, koks tokiems inžineriniams statiniams yra nustatomas pagal Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo nuostatas;

14.3. kultūros paveldo statinių kompleksams – ne daugiau kaip 50 metrų pločio nuo kultūros paveldo statinių komplekso teritorijos ribos.

15. Apsaugos nuo fizinio poveikio pozoniai nustatomi tik archeologinio vertingųjų savybių pobūdžio kultūros paveldo vietovėms. Tokioms vietovėms, atsižvelgiant į veiklą, kuri žemės sklypuose, esančiuose už jų teritorijos, fiziškai pakenktų kultūros paveldo vietovės vertingosioms

savybėms, nuo šių vietovių teritorijų ribų nustatomi iki 50 metrų pločio apsaugos nuo fizinio poveikio pozonai. Archeologinio vertingųjų savybių pobūdžio kultūros paveldo vietovėms, kurių tikslų ribų nustatyti neįmanoma remiantis tyrimų duomenimis, gali būti nustatomi iki 100 metrų pločio apsaugos nuo fizinio poveikio pozonai nuo nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos apibrėžtos tokios kultūros paveldo vietovės teritorijos ribos.

16. Atsižvelgiant į veiklą, kuri žemės sklypuose ar jų dalyse, esančiuose už kultūros paveldo objekto ar vietovės teritorijos, trukdytų apžvelgti kultūros paveldo objektą ar vietovės vertingąsias savybes, nurodytas Taisyklių 10 punkte, nustatomi tokie vizualinės apsaugos pozonai:

16.1. Kultūros paveldo objektams iki 200 metrų pločio nuo kultūros paveldo objekto teritorijos ribos. Rengiant vertinimo tarybos akto projektą gali būti nustatomi ir didesni vizualinės apsaugos pozonai, jeigu tai pagrindžiama kultūrinio kraštovaizdžio vertę įrodančiais tyrimų duomenimis ir (ar) vizualinių ryšių ir objekto vertingųjų savybių apžvalgos analize, kuri yra sudėtinė vertinimo tarybos akto projekto dalis. Kultūros paveldo objekto vizualinės apsaugos pozonai negali būti platesni negu 400 metrų nuo kultūros paveldo objekto teritorijos ribos.

16.2. Kultūros paveldo vietovėms ir specialiųjų planų rengimo taisyklėse nurodytiems kompleksiniams kultūros paveldo objektams – iki 1 000 metrų pločio nuo kultūros paveldo vertybės teritorijos ribos. Rengiant specialųjį planą, gali būti nustatomi ir didesni vizualinės apsaugos pozonai, jeigu tai pagrindžiama kultūrinio kraštovaizdžio vertę įrodančiais tyrimų duomenimis ir (ar) vizualinių ryšių ir vietovės vertingųjų savybių apžvalgos analize. Vietovės vizualinės apsaugos pozonai negali būti platesni nei 2 000 metrų nuo kultūros paveldo vertybės teritorijos ribos.

17. Kultūros paveldo objektų apsaugos zonų ir jų pozonių ribos žymimos vertinimo tarybų aktuose. Kultūros paveldo vietovių ir specialiųjų planų rengimo taisyklėse nurodytų kompleksinių kultūros paveldo objektų apsaugos zonų ir jų pozonių ribos žymimos specialiuosiuose planuose. Kultūros paveldo objektų ir vietovių apsaugos zonų bei pozonių erdviniai duomenys tvarkomi pagal žemės ūkio ministro tvirtinamą teritorijų, kuriose taikomos specialiosios žemės naudojimo sąlygos, erdvių duomenų rinkinio specifikaciją ir kaupiami Kultūros vertybių registro duomenų bazėje.

18. Kultūros paveldo objektų ir vietovių apsaugos zonų pozonių ribų žymėjimo ženklai yra šie:

18.1. apsaugos nuo fizinio poveikio pozonai žymimi brūkšnine linija, kurios tarpuose yra du taškai (brūkšnelio ilgis – 7 milimetrai; tarpas tarp brūkšnelių, kuriame yra du taškai, – 4 milimetrai; linijos storis – 1 milimetras); zonos spalvinamos melsvai, spalvinio žymėjimo spektras pasirenkamas taip, kad būtų įskaitomi kiti vertinimo tarybų akto arba specialiojo plano duomenys;

18.2. vizualinės apsaugos pozonai žymimi brūkšnine linija, kurios tarpuose yra statmeni linijai brūkšneliai (brūkšnelio ilgis – 7 milimetrai; tarpo, kurio viduryje yra statmenas 3 milimetrų ilgio brūkšnelis, ilgis – 4 milimetrai; linijos storis – 1 milimetras); zonos spalvinamos žalsvai, spalvinio žymėjimo spektras pasirenkamas taip, kad būtų įskaitomi kiti vertinimo tarybos akto arba specialiojo plano duomenys;

18.3. kai planuose, žemėlapiuose ar schemose, dėl jų mastelio, apsaugos nuo fizinio poveikio ir vizualinės apsaugos pozonių dydžio nėra galimybės grafiškai pavaizduoti nustatytų pozonių ribų linijų ir spalvinimo, naudojama ištisinė plona linija su nuoroda į pastabas, suteikiančias būtiną informaciją apie pažymėtus pozonius.

III SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

19. Ginčai dėl Taisyklių 3 ir 4 punktuose nurodyto kultūros paveldo objektų apsaugos zonų (jų pozonių) ribų apibrėžimo ir nustatymo sprendžiami Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

20. Ginčai dėl Taisyklių 5 punkte nurodyto kompleksinių kultūros paveldo objektų ir kultūros paveldo vietovių apsaugos zonų (jų pozonių) nustatymo sprendžiami Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros įstatymo ir Administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.
